

Αξιολόγηση Διαδικασίας και Εφαρμογών Εκλογών Προέδρου Νέου Φορέα της Κεντροαριστεράς

12 και 19 Νοεμβρίου 2017

Ερευνήτρια: Όλγα Αλεξίου-Αναγνώστου
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του Τμήματος Διοίκηση
Επιχειρήσεων(MBA), Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
olga.alexiou.anagnostou@gmail.com

σε συνεργασία με την Μάρω Φασσέα, Σύμβουλο Πληροφορικής

Μάιος 2018

Περιεχόμενα

Υπόμνημα

Πρόλογος

Απαραίτητη ιστορική αναφορά

Μεθοδολογία αξιολόγησης

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

2.1 Βασικά εμπλεκόμενα μέρη

2.2 Εφαρμογές

2.2.1 Εφαρμογή Διαπίστευσης

2.2.2 Εφαρμογή αποτελεσμάτων

2.2.3 Ιστότοπος ενημέρωσης και επικοινωνίας

2.2.4 Εγγραφές χειριστών και εκλογικού προσωπικού

2.2.5. Προεγγραφές

2.2.6. Εφαρμογή διαχείρισης ΕΚΕΤ

2.3 Οφελούμενα μέρη

2.4 Οικονομική διάσταση

3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

3.1 Στάδια υλοποίησης

3.1.1 Κατάθεση πρότασης υβριδικής ψηφοφορίας

3.1.2 Κύκλος συζητήσεων

3.1.3 Αναζήτηση αναδόχου στο χώρο της κινητής τηλεφωνίας

3.1.4 Τελική απόφαση για το σχέδιο

3.1.5 Επιλογή παρόχων – αναθέσεις

3.1.6 Προμήθεια εξοπλισμού

3.1.7 Σχεδιασμός υλοποίησης εφαρμογών

3.1.8 Εγκατάσταση και παραμετροποίηση εξυπηρετητών

3.1.8 Ανοιχτό κάλεσμα για εθελοντές

3.1.9 Ανοιχτό κάλεσμα για εκλογικό προσωπικό

3.1.10 Ανοιχτό κάλεσμα για προεγγραφές

3.1.11 Σχεδιασμός και υλοποίηση αρη

3.1.12 Στήσιμο των εκλογικών κέντρων

3.1.13 Logistics

3.1.15 Εκλογική διαδικασία

3.1.17 Συλλογή και ροή αποτελεσμάτων

3.2 Τεχνικοί πόροι

3.3 Ανθρώπινοι πόροι

3.4 Επικοινωνία και συντονισμός

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

4.1 Τα δυνατά και αδύνατα σημεία του εγχειρήματος

4.1.1 Δυνατά Σημεία

4.1.2 Αδύνατα Σημεία

4.2 Επιτυχία του έργου

5. Συνολική αποτίμηση και συμπεράσματα

Υπόμνημα

ΑΕΔΔ : Ανεξάρτητη Επιτροπή Διαδικασιών και Δεοντολογίας

ΕΚ : Εκλογικό Κέντρο 1 έως >1 ΕΤ στον ίδιο χώρο

Πολυδύναμα ΕΚ : Εκλογικά Κέντρα με περισσότερα του ενός ΕΤ

ΕΤ : Εκλογικό Τμήμα = 1 κάλη - 1 ταμπλέτα

Πρόλογος

Εξετάζεται και αξιολογείται στο παρόν το εγχείρημα της εκλογής Προέδρου του Νέου Φορέα της Κεντροαριστεράς. Η εκλογή έλαβε χώρα το Νοέμβριο του 2017 και από τη διαδικασία αναδείχθηκε Πρόεδρος η κ.Γεννηματά. Το πολιτικό και διαδικαστικό σκέλος είχε αναλάβει να διεκπεραιώσει η **Ανεξάρτητη Επιτροπή Διαδικασιών & Δεοντολογίας (ΑΕΔΔ)** επικεφαλής της οποίας ήταν ο καθηγητής κ. Νίκος Αλιβιζάτος.

Όπως θα επιχειρηθεί να αποδειχθεί παρακάτω, το έργο αποτελεί επιτομή της δημιουργικής συνύπαρξης πολιτικής και τεχνολογίας. Η πολιτική προσέτρεξε στην τεχνολογία για την επίλυση ζητημάτων δημοκρατίας και βρέθηκε κερδισμένη απόλυτα και η τεχνολογία, από την άλλη, δοκίμασε τις δυνάμεις της σε ένα πολύ δύσκολο πεδίο με μεγάλη επιτυχία.

Με 211.191 συμμετέχοντες, 878 εκλογικά κέντρα σε ισάριθμα σημεία και συγκεκριμένα 855 στην Ελλάδα και 23 σε 11 χώρες του εξωτερικού. Στο δεύτερο γύρο ο αριθμός των συμμετεχόντων ανήλθε σε 156.103.

Περίπου 5.000 εθελοντές ενεπλάκησαν ως χειριστές συσκευών, Εφορευτικές Επιτροπές, Ταμίες, υπεύθυνοι Εκλογικών Κέντρων κ.λ.π.

Για την υποστήριξη χρησιμοποιήθηκαν ταμπλέτες χαμηλού κόστους συνδεδεμένες σε δίκτυο αρη με κεντρικούς εξυπηρετητές. Όπως θα δειχθεί και παρακάτω, η εκλογική διαδικασία υπήρξε άψογη από τεχνικής απόψεως και, κατά κοινή ομολογία, μακράν πιο αξιόπιστη από οποιαδήποτε εσωκομματική διαδικασία του παρελθόντος.

Το σημαντικότερο όφελος από το έργο, πλην των αυτονοήτων για την ουσία της πολιτικής, είναι ότι δείχνει ανενδοίαστα το δρόμο προς την κατεύθυνση της πραγματοποίησης αναμετρήσεων μεγαλύτερης κλίμακας online και με ενιαίους εκλογικούς καταλόγους χωρίς τον καταναγκασμό του ψηφοφόρου να προσέλθει στο εκλογικό τμήμα της κατοικίας του ή της καταγωγής του. Σε εθνική κλίμακα αυτό δημιουργεί τις συνθήκες για αλλαγή του πλαισίου εκλογικής διαδικασίας.

Το έργο προίκισε με ψηφιακό μητρώο το νέο φορέα και ανέδειξε το ρόλο εκατοντάδων νεαρών ατόμων στο ρόλο του χειριστή/τριας στο πλάϊ των εφορευτικών επιτροπών η δε επιτυχία του έδωσε μια ισχυρότατη απάντηση στους τεχνοφοβικούς παράγοντες.

Απαραίτητη ιστορική αναφορά

Προκειμένου να **τοποθετηθεί** όσο πιο σωστά γίνεται το τεχνικό εγχείρημα στο εδώ και τώρα, θεωρείται **χρήσιμο** να ανατρέξει κανείς στην πρώτη αντίστοιχη προσπάθεια που έγινε μία δεκαετία νωρίτερα, το 2007. Η διαδικασία τότε υποστήριξε την αναμέτρηση μεταξύ Γ. Παπανδρέου και Ε. Βενιζέλου και Κ. Σκανδαλίδη. 1350 εκλογικά τμήματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό υποστηρίχθηκαν με επιτραπέζιους υπολογιστές και vrn υποστηριζόμενο από τον ΟΤΕ.

Εμπνευστής του σχεδίου και τεχνικός συντονιστής της υλοποίησης ήταν ο Θεόδωρος Καρούνος επικεφαλής της Ομάδας Πληροφορικής του ΠΑΣΟΚ τότε. Η συμμετοχή του στην ΑΕΔΔ υπήρξε καθοριστική και στην παρούσα φάση για τον σχεδιασμό της τεχνικής λύσης.

Κατά τη δεκαετία που μεσολάβησε η ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής, η διεύρυνση των εφαρμογών τους και η εισχώρηση τους στο δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο υπήρξαν θυελλώδεις. Αναμενόμενο λοιπόν ήταν αυτό που το 2007 εμφανίστηκε σε πρωτόλεια μορφή στον ελληνικό - και όχι μόνον - πολιτικό βίο, το 2017 να υλοποιηθεί ως η ίδια κεντρική ιδέα αλλά υποστηριζόμενη από ένα σύστημα πολύ πιο σύγχρονο και προικισμένο με ότι πιο σύγχρονο οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν. Και αυτό και έγινε.

Μεθοδολογία αξιολόγησης

Για την παρούσα αξιολόγηση μελετήθηκαν όλες οι δημόσιες ανακοινώσεις της ΑΕΔΔ, λοιπά μη διαβαθμισμένα έγγραφα που παρασχέθηκαν από εμπλεκόμενους, τεχνικές εκθέσεις και αξιολογήσεις, τεκμηρίωση των εφαρμογών που

χρησιμοποιήθηκαν, οι δημοσιεύσεις στον τύπο και συνεντεύξεις βασικών στελεχών, δείγματος χειριστών και μελών ΕΕ.

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

"1. Μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και την σταδιακή συρρίκνωση του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 2012 και του 2015, εκδηλώθηκαν αρκετές πρωτοβουλίες για την αποκατάσταση της ενότητας στον ευρύτερο χώρο της Κεντροαριστεράς και του φιλελεύθερου Κέντρου. Καμιά από αυτές εν τούτοις δεν ευοδώθηκε, παρά τις καλές προθέσεις όσων κατά καιρούς τις ανέλαβαν, αλλά και τη διάχυτη αξίωση των παραδοσιακών και των νεότερων υποστηρικτών της δημοκρατικής/ προοδευτικής παράταξης «να γίνει κάτι». ...” Οι ενδιαφερόμενοι καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι “...έφταιγε το ότι ο δοκιμασμένος τρόπος ίδρυσης ενός νέου πολιτικού φορέα μέσω καταστατικού συνεδρίου, στο οποίο θα εκπροσωπούνταν όλες οι τάσεις, με ποσοτώσεις και περίπλοκες ισορροπίες, δεν συγκινούσε παρά ελάχιστα...” διατύπωσαν “...τον Σεπτέμβριο του 2016, για πρώτη φορά στον δημόσιο διάλογο πρόταση να εγκαταλειφθεί η πεπατημένη και να αντιστραφεί η «καθιερωμένη» σειρά: πρώτα δηλαδή να αναδειχθεί από τη βάση ο επικεφαλής και εν συνεχεία, με πρωταρχική ευθύνη του νεοεκλεγμένου ηγέτη, να συγκληθεί το ιδρυτικό συνέδριό του νέου φορέα, το οποίο, από εκεί και πέρα, θα ενέκρινε το πρόγραμμα, το καταστατικό και, γενικότερα, τον ιδεολογικό προσανατολισμό του τελευταίου. Κατ' αυτό τον τρόπο, όπως υποστηριζόταν, η υπόθεση του νέου φορέα θα έπαυε να είναι ζήτημα μόνο μηχανισμών και επαγγελματικών στελεχών, αλλά θα συμπαρέσυρε ένα ευρύτερο κύκλο πολιτών, που έτσι θα ενεργοποιούνταν. ...”()¹.*

Με την απόφαση αυτή εγείρονται 3 ζητήματα προς αντιμετώπιση

- Η απουσία εκλογικών καταλόγων, μητρώων κ.λ.π.
- Η προστασία της διαδικασίας από τις διπλοψηφίες
- Η παροχή στον ψηφοφόρο της δυνατότητας να ψηφίσει οπουδήποτε

¹ Αποσπάσματα από τον Απολογισμό του Προέδρου

Τα θεμέλια μιας τέτοιας λύσης είχαν τεθεί, όπως προελέχθη, το 2007 και έμενε να γίνουν τα επόμενα βήματα. Ευχής έργον ότι στην Επιτροπή Αλιβιζάτου συμμετείχαν άτομα όπως ο Θεόδωρος Καρούνος, τότε επικεφαλής της ομάδας Νέων Τεχνολογιών και Διαδικτύου του ΠΑΣΟΚ, σκαπανεύς και εμπνευστής του έργου του 2007. Και το 2007 αλλά και σε ενδιάμεσες διαδικασίες ήταν ήδη δοκιμασμένες και έμενε να γίνουν τα επόμενα βήματα. Προτάθηκε μια υβριδική λύση που περιελάμβανε online διαπίστευση και ταυτόχρονα δυνατότητα επιλογής από την πλευρά του ψηφοφόρου για συμμετοχή εξ αποστάσεως ή παραδοσιακά ενώπιον κάλπης. Η υποδοχή της πρότασης θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο.

Μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων αποφασίστηκε να υιοθετηθεί η online διαπίστευση με παραδοσιακή κάλπη.

Το έργο οργανώθηκε και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τις εταιρίες Wind – προμήθεια ταμπλετών και σχεδιασμός δικτύου, OTS Εφαρμογή διαπίστευσης και Ολοκλήρωση έργου και από μια ομάδα τεχνικών που συντονίστηκε πολύ γρήγορα με την OTS και υλοποίησε ορισμένες απαραίτητες παράπλευρες εφαρμογές όπως ο ιστότοπος προβολής, η εφαρμογή εγγραφής χειριστών και εκλογικού προσωπικού γενικά, η εφαρμογή προεγγραφών κ.λπ. Στην πορεία προσετέθη και η εταιρεία KR για να καλύψει τις ανάγκες του call center.

Οι στόχοι του εγχειρήματος περιγράφονται αναλυτικά στην έκθεση Απολογισμού του Προέδρου αλλά εδώ συνοψίζονται τα κύρια σημεία ώστε να διευκολυνθεί και η αξιολόγηση. Καταγράφονται λοιπόν ως τέτοιοι

- Η διασφάλιση εύκολης συμμετοχής με κάθε μέσο ώστε η διαδικασία να είναι προσιτή και θελκτική σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό. Η διασφάλιση της άσκησης εκλογικού δικαιώματος ισότιμα σε οποιοδήποτε ΕΚ της επικράτειας και σε αρκετά του εξωτερικού
- Η απόλυτη διασφάλιση της αποφυγής διπλοψηφίας
- Η ενίσχυση των όρων επίτευξης αξιόπιστης και αξιοσέβαστης διαδικασίας χωρίς οποιαδήποτε σκιά
- Η απόκτηση ψηφιακού μητρώου για το νέο φορέα

Ταυτόχρονα στο σκεπτικό βάρυνε ότι, η υιοθέτηση μιας τόσο καινοτόμου λύσης, θα λειτουργούσε πολύ πειστικά σε σχέση με τις προθέσεις ενός φορέα που ευαγγελίζεται την ανανέωση της πολιτικής σκηνής.

Τέλος και προκειμένου να τοποθετηθεί σωστά το έργο στις διαστάσεις που πρέπει είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι έργα αυτής της ποιότητας και απαιτήσεων υλοποιούνται σε πολύ μικρούς χρόνους και δεν υπάρχει η πολυτέλεια επαναληπτικών δοκιμών κ.λ.π.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

2.1 Βασικά εμπλεκόμενα μέρη

Τα βασικά εμπλεκόμενα μέρη του εγχειρήματος ήταν:

1. **Η Αδέσμευτη Επιτροπή Διαδικασιών και Δεοντολογίας με Πρόεδρο τον καθηγητή κ. Αλιβιζάτο** και σύνθεση και καθήκοντα όπως περιγράφονται στο σχετικό παράρτημα. Η ΑΕΔΔ είχε την πλήρη ευθύνη του σχεδιασμού, επιτελικού συντονισμού, υλοποίησης του έργου αλλά και, κυρίως, της διάσφαλισης της αξιοπιστίας και του κύρους του εγχειρήματος.

Ως υποεπιτροπές της ΑΕΔΔ λειτούργησαν

- η Υποεπιτροπή Εκλογικών Κέντρων με επικεφαλής τον κ. Νότη Παρασκευόπουλο

- η Υποεπιτροπή Τεχνικών Θεμάτων με επικεφαλής κ. Γιάννη Αναστασάκο

- η Υποεπιτροπή Δεοντολογίας με επικεφαλής τον κ. Σωτηρέλλη

2. Η εταιρεία Wind που προμήθευσε τις ταμπλέτες και παρείχε το ασφαλές δίκτυο(αρη).

3. Η εταιρεία OTS η οποία ανέλαβε την εφαρμογή διαπίστευσης καθώς και την εφαρμογή συλλογής αποτελεσμάτων. Η OTS ανέλαβε την τεχνική και επιχειρησιακή σχεδιασμό και παραγωγική λειτουργία του έργου συνολικά.

4. Η εταιρεία Kappa Research ως call center που υποστήριξε την διαδικασία σε όλα τα βήματα.

5. Οι εθελοντές, δηλαδή οι τουλάχιστον 5.000 χειριστές των ταμπλετών, στελέχη εφορευτικών επιτροπών, υπεύθυνοι ΕΚ, ταμίες και γενικά εκλογικό προσωπικό.

Τελευταία αλλά ιδιαίτερα σημαντικού ρόλου

6. Οι Νομαρχιακές Επιτροπές Εμπιστοσύνης

Την τεχνική διεύθυνση του έργου είχε αναλάβει επαγγελματικά η κ.Μάρω Φασσέα, σύμβουλος πληροφορικής.

2.2 Εφαρμογές

Παρατίθεται περιληπτική περιγραφή κάθε εφαρμογής ενώ λεπτομερής περιγραφή είναι διαθέσιμη στο παράρτημα που περιλαμβάνει τις τεχνικές προδιαγραφές.

Όλες οι εφαρμογές διατίθενται ελεύθερα με άδειες ανοιχτού λογισμικού στο <https://github.com/dpecloges>.

2.2.1 Εφαρμογή Διαπίστευσης

Κορμός του όλου εγχειρήματος διασφάλιζε την αποφυγή της διπλοψηφίας. Μια βάση δεδομένων αντίστοιχη με αυτή των ΕΕΚ ενημερωνόταν αυτόματα όταν ο ψηφοφόρος προσερχόταν και ψήφισε. Η χρήση της ίδια εγγραφής ήταν την ίδια στιγμή απαγορευμένη για όλο το σύστημα. Ο χειριστής αναζητούσε τον ψηφοφόρο με έναν τρόπο παρεμφερή του ιστότοπου «Μάθε που ψηφίζεις».

Ταυτόχρονα, με τη διαπίστευση ο ψηφοφόρος έπαιρνε σήμανση ως εν δυνάμει Μέλος του νέου φορέα εφόσον είχε αιτηθεί σχετικά εγγράφως.

2.2.2 Εφαρμογή αποτελεσμάτων

Η εφαρμογή αποτελεσμάτων εξυπηρετούσε τη διαβίβασή τους με δύο τρόπους.

A) σε ειδικά σχεδιασμένη οθόνη υποδοχής της εφαρμογής στην ταμπλέτα ο χειριστής περνούσε το αποτέλεσμα αναλυτικά και έκλεινε τη διαδικασία. Έλεγχοι και διασταυρώσεις γινόντουσαν αυτόματα. Σύγκριση αριθμού διαπιστεύσεων με αναφορά ψηφισάντων κ.λ.π.

B) με ειδική διαδικασία ο χειριστής αναρτούσε στο σύστημα φωτογραφία του χειρογράφου πρακτικού της ΕΕ.

Με βάση σχετική απόφαση της επιτροπής σε περίπτωση διαφοράς κατά την τελική καταμέτρηση κατίσχυε το χειρόγραφο της ΕΕ.

Για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων σε σημεία υποδειχθέντα από την ΑΕΔΔ υπήρχαν σχεδιασμένες σχετικές οθόνες με αποτελέσματα συγκεντρωτικά και αναλυτικά έως επίπεδο ΕΤ.

2.2.3 Ιστότοπος ενημέρωσης και επικοινωνίας

Δυστυχώς ο ιστότοπος <http://dpekloges.gr/> απενεργοποιήθηκε αμέσως μετά την εκλογική διαδικασία και έτσι πολύτιμο υλικό δεν είναι διαθέσιμο.

2.2.4 Εγγραφές χειριστών και εκλογικού προσωπικού

Διαδικτυακή εφαρμογή πιστοποίησης και εγγραφής χειριστών και εκλογικού προσωπικού. Η πιστοποίηση γινόταν με τη χρήση κινητού τηλεφώνου του ενδιαφερομένου και email στοιχεία απαραίτητα για την επικοινωνία μεταξύ κέντρου συντονισμού και χειριστή. Επίσης, ο εγγραφόμενος έπρεπε να συμπληρώσει και ένα ελάχιστο ερωτηματολόγιο ώστε να καταστεί εφικτή η ορθή αξιοποίησή του.

Για το υπόλοιπο εκλογικό προσωπικό έγιναν στην πορεία εκπώσεις όσον αφορά τα θέματα πιστοποίησης και ερωτηματολογίων γιατί εκδηλώθηκαν δριμύτατα παράπονα κυρίως από τις ΝΟΕ, οι οποίες είχαν και την ευθύνη, για την αναγκαιότητα μιας τόσο αυστηρής διαδικτυακής διαδικασίας εγγραφής.

Οι λειτουργικές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν είχαν να κάνουν κυρίως με

A) δυσλειτουργίες των παρόχων email και sms που πολύ γρήγορα εξομαλύνθηκαν και

B) την κάλυψη όλων των ιδιομορφιών διεύθυνσεων, ΤΚ, κινητών κ.λ.π. κατοίκων εξωτερικού.

2.2.5. Προεγγραφές

Διαδικτυακή εφαρμογή προεγγραφών εν δυνάμει μελών ώστε

A) να διευκολυνθεί η διαδικασία

B) να προεισπραχθούν χρήματα

Ο ενδιαφερόμενος συμπλήρωνε μια ειδική φόρμα με τα στοιχεία του και περνούσε τις απαιτούμενες πιστοποιήσεις. Στο τέλος της διαδικασίας μπορούσε να πληρώσει με τη χρήση της κάρτας VIVA της οποίας ο πάροχος παρέιχε και τη σχετική διεκόνιση.

2.2.6. Εφαρμογή διαχείρισης ΕΚΕΤ

Εφαρμογή που επέτρεπε τη διαχείριση των Εκλογικών Κέντρων και Εκλογικών Τμημάτων υποδεχόμενη όλη την αναγκαία πληροφορία.

2.3 Οφελούμενα μέρη

Το κυρίως οφελούμενο μέρος είναι ο υπό ίδρυση φορέας , καθώς πέτυχε πολλαπλά οφέλη:

- Να διεξάγει την, κατά κοινή ομολογία, πλέον αξιόπιστη εκλογή του προέδρου από ανοιχτό εκλογικό σώμα
- Να αποκτήσει τις βάσεις για αξιόπιστο ψηφιακό μητρώο ανεξαρτήτως των μετέπειτα εξελίξεων
- Να βάλει τα θεμέλια ώστε να κτιστούν σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ στελεχών διαφόρων προελεύσεων. Οι ΝΟΕ αποτέλεσαν σημαντική προίκα για τη συνέχεια του φορέα.
- Να κινητοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό εθελοντών ως χειριστές και γενικά εκλογικό προσωπικό ώστε η λανθάνουσα διάθεση που υπήρχε στο χώρο τα τελευταία χρόνια να μετατραπεί σε αισιοδοξία και ενίοτε και ενθουσιασμό.
- Να εμπεδώσει τεχνογνωσία και τεχνολογική άποψη. Σειρά στελεχών του χώρου είχαν βρεθεί και βρίσκονται στην πρωτοπορία αυτών των απόψεων (χρήση του ανοιχτού λογισμικού, τεχνολογία στην υπηρεσία της αναβάθμισης του ρόλου του πολίτη κ.λ.π) είτε με θεωρητικές διατυπώσεις αλλά και αναμφισβήτητους αγώνες για την εφαρμογή τους (π.χ. Διαύγεια). Το ίδιο το έργο ήταν ράπισμα στην τεχνοφοβία.

Οι εταιρείες αλλά και οι μεμονωμένοι τεχνικοί που ενεπλάκησαν επωφελήθηκαν από το εγχείρημα κυρίως λόγω της απόκτησης εμπειρίας σε ένα τόσο απαιτητικό έργο σε τόσο μικρούς χρόνους. Όλες δε, ακόμη και η wind που εντάσσεται σε άλλα μεγέθη, ενίσχυσαν το εύφημο όνομά τους με τη δημοσιότητα που πήρε η επιτυχημένη συμμετοχή τους σε ένα τόσο απαιτητικό έργο.

Θα ήταν παράλειψη εάν στα οφελούμενα μέρη δεν αναφερόταν η ίδια η πολιτική σκηνή, η ίδια η δημοκρατία. Το έργο έπεισε ότι άρτιες τεχνικές λύσεις είναι δυνατόν να συνεισφέρουν δραστικά στην εμφάθυνση της δημοκρατίας. Έπεισε ακόμη ότι η υιοθέτηση τέτοιων λύσεων είναι εφικτή σε μεγαλύτερη κλίμακα ακόμη και εθνική,

2.4 Οικονομική διάσταση

Το κόστος υλοποίησης ανήλθε σε 240.000 ευρώ.

Εξ αυτών 150.000 ευρώ κόστισε το έργο της Wind για την υλοποίηση του ασφαλούς δικτύου και τον εξοπλισμό. Για να γίνει ακόμη πιο σαφές σημειώνεται ότι το κόστος μιας επιπαλάμιας συσκευής (ταμπλέτας) ήταν 40 ευρώ.

Τα υπόλοιπα 90.000 ευρώ διατέθηκαν για την ανάπτυξη των εφαρμογών, τα διοικητικά έξοδα και τα έξοδα υποστήριξης.

Οφθαλμοφανώς το κόστος κρίνεται χαμηλό για τέτοιας εμβέλειας και ακρίβειας εγχείρημα. Για να υπάρχει ένα μέτρο, το έργο κόστισε **1,14 ευρώ ανά ψηφοφόρο**.

3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

3.1 Στάδια υλοποίησης

Η ΑΕΔΔ, κατά κύριο λόγο, αλλά και οι συμμετέχοντες πολιτικοί φορείς καθώς και οι εταιρείες και τα πρόσωπα είχαν να αντιμετωπίσουν πολυάριθμες προκλήσεις. Ο περιορισμένος χρόνος – που περιορίστηκε έτι περαιτέρω από τις διαπραγματεύσεις για την εξ αποστάσεως ταυτοποίηση και την ψηφιακή κάλη – ήταν ο σημαντικότερος παράγων όπως σε όλα τα έργα αυτού του τύπου. Ισης βαρύτητας και δυσκολίας υπήρξε η αόρατη επιφανειακά αλλά αισθητή φυγόκεντρη τάση των επιμέρους φορέων που πρόβαλαν στα δυσεπίλυτα σημεία του έργου τη δική τους αμφιθυμία. Η τεchnοφοβική διάθεση ορισμένων παραδοσιακών στελεχών φάνηκε να κάμπτεται ιδίως όταν η φύση και η ουσία του έργου άρχισε να γίνεται κατανοητή.

Οι φάσεις του έργου διαχωρίζονται ως προς την ουσία τους γιατί στην πραγματικότητα ήταν επάλληλες χρονικά. Δηλαδή πολλές δουλειές γίνονταν

ταυτόχρονα και πολλές φορές η μία απόφαση επηρέαζε κάποια άλλη. Για διευκόλυνση όμως περιγράφονται ως εξής:

- Κατάθεση πρότασης υβριδικής ψηφοφορίας
- Κύκλος συζητήσεων με την αμφισβήτηση της εξ αποστάσεως και την ψηφιακή κάλπη στο επίκεντρο
- Κύκλος αναζήτησης εταιρείας που θα αναλάμβανε συνολικά το έργο στο χώρο των παρόχων κινητής τηλεφωνίας που απέβη άκαρπος
- Τελική απόφαση για το σχέδιο – αποκλεισμός της εξ αποστάσεως και της ψηφιακής κάλπης
- Επιλογή παρόχων – αναθέσεις
- Προμήθεια εξοπλισμού
- Σχεδιασμός - υλοποίηση εφαρμογών
- Εγκατάσταση παραμετροποίηση εξυπηρετητών σε πάροχο διεθνούς βεληνεκούς
- Ανοιχτή πρόσκληση για χειριστές – εκπαίδευση
- Ανοιχτή πρόσκληση για εφορευτικές επιτροπές και λοιπό εκλογικό προσωπικό
- Ανοιχτή πρόσκληση για προεγγραφές
- Υλοποίηση του αρη
- Στήσιμο των εκλογικών κέντρων
- Γενική δοκιμή
- Logistics Διανομή του εκλογικού υλικού (ψηφοδέλτια, σφραγίδες, έντυπα)
- Εκλογική διαδικασία
- Υποδοχή και επεξεργασία των αποτελεσμάτων

Τα 3 τελευταία σε δύο γύρους.

3.1.1 Κατάθεση πρότασης υβριδικής ψηφοφορίας

Η αρχική πρόταση περιελάμβανε την

- On line διαπίστευση

- Εκλογικά κέντρα με παραδοσιακή κάλπη και αυτοπρόσωπη εμφάνιση ψηφοφόρου
- Διαδικτυακή διαδικασία εξ αποστάσεως ταυτοποίησης με δευτερογενείς ταυτοποιήσεις
- Ψηφιακή κάλπη (η πρόταση περιελάμβανε συγκεκριμένα την δοκιμασμένη κυρίως στον πανεπιστημιακό χώρο ψηφιακή κάλπη [zeus](#))
- Εφαρμογή αποτελεσμάτων και λοιπές εφαρμογές όπως περιγράφονται

3.1.2 Κύκλος συζητήσεων

Οι αντιδράσεις υπήρξαν δριμύτατες. Δημοσιοποιήθηκε μεγάλης έκτασης επιχειρηματολογία κυρίως από την πλευρά συνταγματολόγων και νομικών αφού οι πιο πολλοί τεχνικοί είχαν ελάχιστους έως καθόλου λόγους να αμφισβητούν την πρόταση. Στα παραρτήματα παρατίθενται χαρακτηριστικά άρθρα και των δύο απόψεων.

Ως κυριότερα επιχειρήματα της μίας πλευράς ξεχωρίζουν από τα δεκάδες

- Η παροχή δυνατότητας στην ουσία στον οιονδήποτε όπου κι αν βρίσκεται να ψηφίσει με μια επιπαλάμια συσκευή. Αυτό αυτομάτως θα έδινε πρόσβαση στον απόδημο ελληνισμό και θα διεύρυνε το εκλογικό σώμα ιδίως προς τις νεαρές ηλικίες ιδιαιτέρως εξοικειωμένες με τέτοιες πρακτικές έναντι της παραδοσιακής κάλπης.
- Η σφραγίδα και ο αέρας της απόλυτης καινοτομίας σε έναν φορέα που είχε μεγάλη ανάγκη να αποδείξει τις διαθέσεις του για το μέλλον.

Στον αντίποδα :

- Η μη ύπαρξη μητρώου υπήρξε ο κυριότερος λόγος ανησυχίας. Οι αντίπαλοι της πιο καινοτόμου λύσης έδειχναν να ανησυχούν για την υπονόμευση της αξιοπιστίας της ψηφοφορίας από τον οποιονδήποτε θα ήθελε να κάνει χρήση της όποιας αδυναμίας υπαρκτής ή μη. Για να έχουν ισχύ τα παρατιθέμενα επιχειρήματα κάθε εξ αποστάσεως ψηφοφόρος έπρεπε να θεωρείται κατά τεκμήριον ύποπτος για λαθροψηφία.

Πέραν της απώλειας της ευκαιρίας ένα συνολικό καινοτόμο επιχείρημα να δοκιμασθεί στην πράξη, η σοβαρή επίπτωση ήταν η απώλεια πολύτιμου χρόνου

αφού η μετατόπιση των εκλογών ήταν πάρα πολύ δύσκολη για λόγους και επικοινωνιακούς αλλά και οργανωτικούς.

3.1.3 Αναζήτηση αναδόχου στο χώρο της κινητής τηλεφωνίας

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αναζητήθηκε λύση ανάθεσης του συνόλου του έργου σε εταιρεία κινητής τηλεφωνίας. Από το αίτημα προς τις εταιρείες με σχετική επιστολή του προέδρου διαφαίνεται πρόθεση να αποσπασθεί από τις εταιρείες γνώμη θετική ή αρνητική για τα σημεία τριβής.

Πλην της Vodafone οι υπόλοιπες εταιρείες απάντησαν αρνητικά η δε Vodafone υπέβαλε προσφορά απολύτως εκτός χρόνου και προϋπολογισμού. Το κόστος και ο χρόνος υλοποίησης όπως επετεύχθησαν τελικά πιθανόν να αποδεικνύουν ότι και η πάροχος εταιρεία ίσως δεν είχε πραγματικό ενδιαφέρον αλλά η προσφορά της ήταν μέθοδος υπεκφυγής.

3.1.4 Τελική απόφαση για το σχέδιο

Με ιδιαίτερες δυσκολίες πάρθηκε η τελική απόφαση αποκλεισμού της εξ αποστάσεως και της ψηφιακής κάλπης. Παρέμεινε το υπόλοιπο σχέδιο όπως είχε σχεδιστεί αρχικά. *Πρέπει να αναφερθεί ότι κατά την προηγούμενη φάση ατόνησε η Τεχνική Υποεπιτροπή. Ορισμένα στελέχη της όμως παρέμειναν ενεργώς εμπλεκόμενοι στην υλοποίηση συγκεκριμένων εφαρμογών όπως θα εξηγηθεί όπου είναι απαραίτητο.*

3.1.5 Επιλογή παρόχων – αναθέσεις

Ομόφωνα η ΑΕΔΔ επέλεξε

- Ως τεχνικά υπεύθυνη(integrator) μεταξύ αρκετών ενδιαφερομένων την εταιρεία [OTS](#) γνωστή για την εμπειρία της στο ανοιχτό λογισμικό και τα έργα του ευρύτερου δημόσιου τομέα
- Ως προμηθευτή εξοπλισμού και πάροχο δικτύου αρη την εταιρεία [Wind](#) που υπήρξε και μοναδική ενδιαφερόμενη

- Επί μέρους εφαρμογές ανέλαβαν οι τεχνικοί που προαναφέρθηκαν
- Για την τεχνική διεύθυνση του έργου επελέγη η Μ. Φασσέα
- Οι υπηρεσίες call center, οργάνωσης και λειτουργίας του δικτύου εθελοντών και των εκλογικών κέντρων ανατέθηκαν στην εταιρεία [Kapa Research](#).

3.1.6 Προμήθεια εξοπλισμού

Η Wind παρέδωσε το σύνολο των συσκευών τη συμφωνημένη ημερομηνία. Αμέσως μετά παραδόθηκαν οι κάρτες sim ειδικής κατασκευής και η OTS μετά τις σχετικές δοκιμές ανέλαβε να τις εγκαταστήσει στις συσκευές. Ταυτόχρονα εγκαθιστούσε και την εφαρμογή. Παραγγέλθηκαν και παραδόθηκαν ακόμη ισάριθμα πληκτρολόγια ως εφεδρική λύση για χρήστες που δεν είχαν μεγάλη εξοικείωση με τις οθόνες αφής. Στην πράξη αποδείχτηκε ότι η αξιοποίηση των πληκτρολογίων ήταν μηδαμινή.

3.1.7 Σχεδιασμός υλοποίηση εφαρμογών

Μια επιπρόσθετη δυσκολία ήταν το γεγονός ότι η OTS εδρεύει στη Θεσσαλονίκη όπου και το βασικό της επιτελείο ενώ οι βασικοί συντελεστές του έργου από την πλευρά της επιτροπής ήσαν στην Αθήνα. Σε ελάχιστο χρόνο η δυσκολία αυτή ξεπεράστηκε κυρίως χάριν της εξαιρετικής απ' ότι φαίνεται οργάνωσης της αναδόχου και της χρήσης νέων τεχνολογιών (τηλεδιασκέψεις, κ.λ.π.). Πολύ γρήγορα επίσης οι δύο ομάδες, της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης βρήκαν κοινό βηματισμό.

Στόχος όλων των εμπλεκομένων και ιδίως των επιτελικών στελεχών ήταν οι εφαρμογές να είναι όσο πιο εξαπλουστευμένες γίνεται.

Ειδικά για την εφαρμογή της διαπίστευσης η μέριμνα ήταν να είναι όσο πιο απλή και γρήγορη γίνεται. Απευθυνόταν σε άτομα μη ειδικούς που μοναδικό απαιτητό προσόν ήταν η εξοικείωση με εφαρμογές επιπαλαμίων συσκευών. Ο

προδιαγεγραμμένος χρόνος αναζήτησης ψηφοφόρου ήταν <4" στόχος που επετεύχθη τελικά.

Οι εφαρμογές διαπίστευσης και αποτελεσμάτων εγκαθίσταντο από την OTS στις ταμπλέτες. Ειδική μέριμνα υπήρξε να υπάρχει δυνατότητα αναβάθμισης της εφαρμογής με απλό τρόπο από το χρήστη κι αυτό αποδείχθη ευεργετικό γιατί οι αλλαγές που υπήρξαν ήταν ήσσονος σημασίας - αφού ο αρχικός σχεδιασμός και από την πλευρά της επιτροπής και της αναδόχου αποδείχθη σωστός – πλην όμως απαραίτητες.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η ρευστότητα των προδιαγραφών είχε να κάνει κάνει κυρίως με παράγοντες όπως

- Το καινοτόμο του έργου
- Την αλληλεπίδραση μεταξύ των εφαρμογών, δηλαδή παράδοση μιας εφαρμογής σε χρήση αναδείκνυε προβλήματα που επηρέαζαν και τις άλλες.

Αρκετές δυσκολίες φαίνεται ότι υπήρξαν στην ανάπτυξη των εφαρμογών Προεγγραφών και Εγγραφής Εθελοντών. Η ανάπτυξη έγινε από ανεξάρτητους τεχνικούς στην Αθήνα και οι δυσκολίες είχαν να κάνουν κυρίως με

- την επιλογή παρόχων email και sms για τις πιστοποιήσεις που ήταν ιδιαίτερα σημαντικές. Τα περισσότερα προβλήματα προήλθαν από δυσλειτουργίες στην αυτόματη αποστολή μηνυμάτων πιστοποίησης αλλά και την έλλειψη εξοικείωσης μέρους των ενδιαφερομένων εθελοντών σε τέτοιου είδους διαδικασίες
- Τη ρευστότητα των προδιαγραφών μια και υπήρχε έντονη αλληλεπίδραση κι εδώ του πολιτικού με το τεχνικό και, τέλος,
- Το καινοφανές του εγχειρήματος.

3.1.8 Εγκατάσταση και παραμετροποίηση εξυπηρετητών

Εξ αρχής είχε αποφασισθεί από όλους τους εμπλεκόμενους οι εφαρμογές να φιλοξενηθούν σε εταιρεία διεθνούς βεληνεκούς όπως και έγινε.

3.1.8 Ανοιχτό κάλεσμα για εθελοντές

Ανοιχτό κάλεσμα για εθελοντές και ιδίως για χειριστές απευθύνθηκε στο κοινό αμέσως μόλις διεφάνη από τις διαπραγματεύσεις ότι το εγχείρημα είχε μέλλον.

Όλοι συμφωνούσαν ότι ο ανθρώπινος παράγων ήταν η κινητήριος δύναμη και προς αυτήν την κατεύθυνση επιστρατεύτηκαν

α. το διαδίκτυο

β. οι σχέσεις με τον τύπο αλλά και το σημαντικότερο

γ. οι ΝΟΕ που είχαν και την κύρια ευθύνη τελικής επιλογής.

Παρατηρήθηκε μια αμηχανία στα αρχικά στάδια πρόσληψης προσωπικού γιατί, καθ' ομολογίαν, υπήρχαν μηχανισμοί υποψηφίων που κρατούσαν τους καταλόγους εθελοντών «στα συρτάρια» για λόγους τακτικής. Στην πορεία όμως αυτό εξομαλύνθηκε και η ροή αποκαταστάθηκε ικανοποιητικά μέχρι του σημείου να καλυφθούν όλες οι ανάγκες στο 100%.

3.1.9 Ανοιχτό κάλεσμα για εκλογικό προσωπικό

Την ίδια στιγμή με το κάλεσμα για τους χειριστές υπήρχε κάλεσμα για στελέχωση των εφορευτικών επιτροπών. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι βάσει σχεδιασμού το πρόσωπο κλειδί για τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας ήταν ο υπεύθυνος του ΕΚ, ο ρόλος του οποίου ήταν ο πλέον σημαντικός και τα καθήκοντά του περιγράφονται στις εγκυκλίους που έκδωσε η ΑΕΔΔ..

Ετσι, οι ΝΟΕ έριξαν εξ αρχής το βάρος στην επιλογή υπευθύνων ΕΚ.

Για την επιλογή εφορευτικών υπήρξαν οι εξής δυσκολίες

- Παλινδρόμηση της ΑΕΔΔ όσον αφορά τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά για τα στελέχη. Π.χ. να έχουν ή να μην έχουν εκδηλωθεί υπέρ υποψηφίου.
- Δυσκολίες στην ανεύρεση εμπείρων ιδίως στις μικρότερα εκλογικά κέντρα.

Το αποτέλεσμα έδειξε ότι όλες οι δυσκολίες ξεπεράστηκαν ακόμη και την τελευταία στιγμή.

Ελάχιστες και μη άξιες αναφοράς ήσαν οι ενστάσεις που εκδικάσθηκαν σχετικά.

3.1.10 Ανοιχτό κάλεσμα για προεγγραφές

Μέρος του εγχειρήματος που έφερε και αυτό τη σφραγίδα της πρωτοτυπίας πράγμα που ήταν και η κυριότερη πηγή δυσκολιών τεχνικών και πολιτικών.

Συζητήσεις για τους τρόπους ταυτοποίησης, ρευστότητα προδιαγραφών, δυσκολίες τεχνικής υλοποίησης ξεπεράστηκαν και η εφαρμογή λειτούργησε με ελάχιστα έως καθόλου προβλήματα.

3.1.11 Σχεδιασμός και υλοποίηση αρη

Ειδικός συνεργάτης και κοινή ομάδα τεχνικών απ' όλα εμπλεκόμενα μέρη με κύριο βάρος στη Wind σχεδίασε και υλοποίησε απόλυτα ασφαλές εσωτερικό δίκτυο.

3.1.12 Στήσιμο των εκλογικών κέντρων

Εδώ πρέπει να γίνει η διευκρίνιση ότι οι απαιτήσεις που το τεχνικό μέρος του έργου επέβαλε για την επιλογή ενός ΕΚ ήταν η ύπαρξη σήματος κινητής τηλεφωνίας. *(Σημ.: πρέπει να τονισθεί η κάρτα sim είχε προδιαγραφεί ώστε να μπορεί να λειτουργεί με περισσότερα του ενός δίκτυα. Έτσι, αρκούσε η παρουσία σήματος ενός όποιου δικτύου ακόμη και εκτός της Wind. Η μέριμνα αυτή αποδείχθηκε ευεργετική ιδίως για εκλογικά κέντρα της περιφέρειας που είχαν ελλιπή κάλυψη και η κατά 100% κάλυψη με παρουσία σήματος σε όλα τα Εκλογικά Κέντρα απέδειξε την ορθότητα του σχεδιασμού και της υλοποίησης.)* Κατά τα άλλα οι προδιαγραφές ήταν οι αυτονόητες για την εγκατάσταση ενός ΕΚ βάσει της συνήθους εκλογικής πρακτικής. Δεν υπήρξαν παρά ελάχιστες δυσκολίες που λύθηκαν πριν ακόμη τη γενική δοκιμή.

3.1.13 Logistics

Αποδείχτηκε ότι το κομμάτι σχεδιασμού και πραγματοποίησης της διανομής υλικού είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τέτοιου είδους έργα.

Οι σημαντικότερες δυσκολίες ήταν

- η ρευστότητα του εκλογικού προσωπικού ώστε να υπάρχει έγκαιρα αποδέκτης- παραλήπτης του υλικού
- ο ελάχιστος χρόνος

Παρόλα αυτά εξοπλισμός και εκλογικό υλικό παραδόθηκαν στην ώρα τους.

Το εκλογικό υλικό περιελάμβανε

- τα ψηφοδέλτια
- τους φακέλους
- τη σφραγίδα-μελάνι
- έντυπα προς συμπλήρωση για την ΕΕ

Ο εγκιβωτισμός έγινε στα γραφεία της OTS στην Αθήνα, η οποία OTS. Οι παραδόσεις έγιναν μέσω της εταιρείας ACS κατά κύριο λόγο και εφεδρικά με άλλα μέσα όπως ΚΤΕΛ, ακτοπλοϊκά κ.λ.π.

Ο κάθε υπεύθυνος ΕΚ παραλάμβανε το υλικό με ευθύνη του και όφειλε να εξοπλίσει όλα τα ΕΤ του συγκεκριμένου ΕΚ.

3.1.14 Γενική δοκιμή

Μία Κυριακή πριν την εκλογική διαδικασία πραγματοποιήθηκε γενική δοκιμή. Επετεύχθη ενεργοποίηση του 84% των σημείων -ΕΤ.

Το ποσοστό κρίθηκε ιδιαίτερα ικανοποιητικό δεδομένου ότι ελάχιστες έως καθόλου ήταν οι πραγματικές ελλείψεις οι οποίες αναδείχθηκαν.

Είναι πολύ σημαντικό να αποσαφηνισθεί ότι σε πολυδύναμα ΕΚ με >1 κάλπες δεν ενεργοποιήθηκαν όλα τα σημεία με ευθύνη του υπεύθυνου ΕΚ ή/και του υπεύθυνου ΝΟΕ δεδομένου ότι κρίθηκε αρκετή η διαπίστωση ύπαρξης σήματος και επάρκεια του χώρου. Έτσι, το 84% συνυπολογιζόμενο με τα παραπάνω κατέδειξε ότι η επιτυχία τουλάχιστον όσον αφορά τις εγκαταστάσεις, τον εξοπλισμό και την παρουσία εκλογικού προσωπικού ήταν εξασφαλισμένη.

3.1.15 Εκλογική διαδικασία

Πολύ νωρίς η συντριπτική πλειοψηφία των ΕΚ ήταν σε πλήρη λειτουργία και τα ελάχιστα προβλήματα είχαν αντιμετωπισθεί μέχρι τις πρώτες μεσημεριανές ώρες. Όλες οι ελλείψεις σε εξοπλισμό αντιμετωπίστηκαν με εφεδρικές συσκευές που είχαν ήδη αποσταλεί είτε με αποστολές εκείνης της στιγμής όπου ήταν εφικτό. Σε ένα ή δύο σημεία παρουσιάστηκαν ζητήματα δικτύου που λύθηκαν κι αυτά. Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι η επιτυχία την κάλυψη είχε να κάνει και με τον σωστό σχεδιασμό και υλοποίηση του δικτύου αλλά και με τις δοκιμές που είχαν προηγηθεί.

Τα περισσότερα παράπονα είχαν να κάνουν με το μικρό αριθμό ψηφοδελτίων που διανεμήθηκε.

3.1.17 Συλλογή και ροή αποτελεσμάτων

Παρότι η σχετική εφαρμογή ήταν ιδιαίτερα φιλική και σωστά σχεδιασμένη η συλλογή των αποτελεσμάτων ήταν το σημείο όπου αναδείχθηκαν ορισμένα προβλήματα. Αυτό είχε να κάνει κυρίως με

- το γεγονός ότι σε πολλά σημεία η γενική δοκιμή δεν έγινε και για την αποστολή αποτελεσμάτων κι έτσι έμειναν απορίες στο προσωπικό
- η παρανόηση ότι δεν ήταν απαιτητοί και οι δύο τρόποι (εισαγωγή αποτελέσματος στην οθόνη και φωτογράφιση πρακτικού)
- η κούραση της ώρας

Πάντως τα προβλήματα προκάλεσαν μόνον κάποιες καθυστερήσεις και εμπεριστατωμένοι έλεγχοι έδειξαν ότι τα αποτελέσματα ήταν απολύτως αξιόπιστα. Η ροή των αποτελεσμάτων προς την ΑΕΔΔ όπου και η Κεντρική Εφορευτική Επιτροπή έγινε με ομαλό τρόπο και η τεχνική κάλυψη του τύπου σε κεντρικό ξενοδοχείο έγινε απρόσκοπτα από τεχνική άποψη.

Ο δεύτερος γύρος έγινε ακόμη πιο ομαλά αν εξαιρέσει κανείς την καθυστέρηση στις παραδόσεις υλικού γεγονός για το οποίο ευθύνονται οι κακοκαιρίες της

εβδομάδας εκείνης, η πίεση χρόνου και η έλλειψη πόρων. Τέλος, υπήρξαν επίσης παράπονα για τον αριθμό των ψηφοδελτίων. Τα προβλήματα ξεπεράστηκαν όσο δε για τα ψηφοδέλτια υπήρξε νωρίς το πρωί του Σαββάτου εγκύκλιος που προέτρεπε τους υπευθύνους ΕΚ να τυπώσουν ψηφοδέλτια τοπικά ώστε να αντιμετωπισθούν τα σχετικά κενά.

3.2 Τεχνικοί πόροι

Αναλυτικά περιγράφονται στα σχετικά παραρτήματα και για όλες τις εφαρμογές υπάρχει πλήρης τεκμηρίωση στο <https://github.com/dpecloges>.

3.3 Ανθρώπινοι πόροι

Το πρώτο που πρέπει να αναφερθεί πριν την εξαγωγή οποιουδήποτε συμπεράσματος είναι ότι οι εκλογές αυτές έγιναν **απουσία** κομματικού μηχανισμού.

Το ανθρώπινο δυναμικό μπορεί και πρέπει να θεωρηθεί ως το πιο σημαντικό στοιχείο του όλου εγχειρήματος, καθώς οι εθελοντές χειριστές και συντονιστές χειριστών αφιέρωσαν σημαντικό χρόνο και προσπάθεια τόσο πριν τη διεξαγωγή των εκλογών (π.χ., για τις δοκιμές) όσο και την ημέρα των εκλογών για την απρόσκοπτη διεξαγωγή τους.

3.4 Επικοινωνία και συντονισμός

Η μεγαλύτερη ωφέλεια που προέκυψε ήταν η ανασύνταξη δυνάμεων παντού. Οι ίδιες οι ΝΟΕ ανεξαρτήτως της τύχης τους αποκατέστησαν την επικοινωνία μεταξύ επιτελικού κέντρου και λαϊκού στοιχείου.

Ο συντονισμός μεταξύ της επιτροπής των ΝΟΕ και του εκλογικού προσωπικού παρά τις άπειρες δυσκολίες που έχει ένα τέτοιο εγχείρημα και παρά κάποιες δυσκολίες επετεύχθη κυρίως λόγω της επιθυμίας όλων των μερών για την επιτυχία του έργου.

Η ΟΤΣ σχεδίασε και υλοποίησε με εξαιρετικά αποτελεσματικό τρόπο την επικοινωνία μεταξύ κέντρου και χειριστών κυρίως για τη διανομή οδηγιών, κωδικών χρηστών κ.λ.π. Χρησιμοποιήθηκαν κυρίως το email και η αποστολή sms.

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

4.1 Τα δυνατά και αδύνατα σημεία του εγχειρήματος

Το έργο χαρακτηρίζεται από τα εξής δυνατά και αδύνατα σημεία:

4.1.1 Δυνατά Σημεία

- Η καινοτόμος σύλληψη, ο εμπνευσμένος σχεδιασμός και η επιμελής υλοποίηση. Το κατεξοχήν δυνατό σημείο του έργου που μπορεί να κατηγοροποιηθεί ως αρκετά μεγάλο για τα ελληνικά δεδομένα ήταν η σωστή σύλληψη και σχεδιασμός. Αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στη συμμετοχή στην ΑΕΔΔ ατόμων όπως ο κ. Θεόδωρος Καρούνος, ο οποίος υπήρξε εμπνευστής και πρωτεργάτης της [Online αναμέτρησης του 2007](#).

- Η απόλυτη βούληση όλων των πλευρών και εμπλεκόμενων φορέων με φανερή τη σφραγίδα της ΑΕΔΔ ως προς αυτό και ιδίως του προσώπου του προέδρου κ. Αλιβιζάτου για την επίτευξη μιας πραγματικά αξιόπιστης και αδιάβλητης εκλογής. Φάνηκε και από σχετικές συνεντεύξεις που ελήφθησαν ότι το εγχείρημα φαίνεται ότι ξεχώρισε από αντίστοιχα προηγούμενα ως προς την αξιοπιστία. Και φαίνεται ακόμη ότι προς την ίδια κατεύθυνση λειτούργησαν και οι περισσότερες ΝΟΕ.
- Ο ανθρώπινος παράγοντας - έντονη κινητοποίηση και κίνητρο εθελοντικής προσφοράς: Ο ανθρώπινος παράγοντας κρίνεται πολύ δυνατό σημείο του εγχειρήματος. Σημειώνεται ότι το κενό της έλλειψης ισχυρών κομματικών μηχανισμών αλλά παλαιά ήρθε να καλύψει το ελπιδοφόρο του εγχειρήματος που έδωσε σε πολλούς πολίτες τον απαιτούμενο ενθουσιασμό. Σε κεντρικό επίπεδο η απασχόληση εμπείρων και ικανών στελεχών σε καίριες θέσεις.
- Η συνεχής και αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των ομάδων τεχνικών της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.
- Η ευελιξία προσαρμογής όσον αφορά στο στήσιμο των εκλογικών κέντρων, των συνδέσεων στο διαδίκτυο, και στην ανάπτυξη της εφαρμογής
- Η ταχύτητα στο σχεδιασμό και υλοποίηση του δικτύου, της εφαρμογής και της τεχνικής υποστήριξης (λιγότερο από 15 ημέρες)
- Η ανταπόκριση της OTS στο ύψος των περιστάσεων. Φαίνεται ότι η εταιρεία συνέδραμε το έργο δραστικά και θεράπευσε πολλά πάσχοντα σημεία. Ολοι μιλούν για σωστή οργάνωση, επάρκεια πόρων, αμεσότητα στις αντιδράσεις και υψηλό ήθος.
- Η Wind παρέδωσε τα υπησχημένα στους συμφωνημένους χρόνους και προδιαγραφές. Η συμβολή των μηχανικών της ΑΕΔΔ υπήρξε καθοριστική για το σχεδιασμό του δικτύου και για το συντονισμό.

4.1.2 Αδύνατα Σημεία

- Το μικρό χρονικό διάστημα και η ρευστότητα των προδιαγραφών και τα δύο αναμενόμενα όμως για τέτοιο έργο.
- Το αρκετά υψηλό ρίσκο, που σχετίζεται με τις παραπάνω αδυναμίες. Όμως, το ρίσκο αυτό αντισταθμιζόταν από δικλείδες ασφαλείας
- Η απώλεια πολύτιμου χρόνου προετοιμασίας με το διάλογο για την υιοθέτηση η μη της εξ αποστάσεως ψηφοφορίας.

4.2 Επιτυχία του έργου

Το έργο μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχές, καθώς:

- Με υποδειγματικό τρόπο εξυπηρετήθηκαν >200.000 ψηφοφόροι κατά τον πρώτο γύρο. Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό είναι ότι δεν διατυπώθηκε το παραμικρό παράπονο από τον τύπο που συνήθως αξιοποιεί την παραμικρή έλλειψη.
- Πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του σε μικρό χρονικό διάστημα και με κόστος πολύ χαμηλό σε σχέση με την κλίμακα του έργου. Από μόνο του το χαμηλό κόστος βάζει τη σφραγίδα της απόλυτης επιτυχίας.
- Δημιουργήθηκε ένα ευρύ δίκτυο ανθρώπων που απέκτησε σχέσεις εμπιστοσύνης και έγινε επανεκκίνηση υπό κλίμακα και πιο σύγχρονες συνθήκες ενός μηχανισμού απαραίτητου για τη ζωή του συγκεκριμένου πολιτικού χώρου.
- Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και τα αποτελέσματα έγιναν αποδεκτά από όλους.

5. Συνολική αποτίμηση και συμπεράσματα

Όπως διεξοδικά αναλύεται και παραπάνω φαίνεται ότι μπορεί να μιλήσει κανείς για ένα έργο απολύτως επιτυχημένο όσον αφορά τους στόχους που ετέθησαν εξ αρχής.

Από τους απόλυτα μετρήσιμους στόχους που ήταν

- Η ταχύτητα εξυπηρέτησης του ψηφοφόρου < 2'
- Η ταχύτητα διαπίστευσης < 40"
- Η υποδοχή ψηφοφόρων σε **όλα** τα νευραλγικά σημεία της επικράτειας όπου ετέθη πολιτικός στόχος καθώς και όπου ήταν απαραίτητο στο εξωτερικό.
- Η λειτουργία πολυδύναμων Εκλογικών Κέντρων όπου ήταν απαραίτητο
- Η έναρξη της ροής των αποτελεσμάτων σε < 30' από το κλείσιμο των καλπών
- Η απόλυτη αποφυγή της διπλοψηφίας σε συνδυασμό με ένα ευέλικτο σύστημα επιλογής Εκλογικού Κέντρου άσκησης δικαιώματος

Έως μείζονες οργανωτικούς και πολιτικούς στόχους όπως ενδεικτικά:

- Η πολιτογράφηση του υπό ίδρυση φορέα ως καινοτόμου και με τον πολίτη στο επίκεντρο
- Η αναζωογόνηση ενός "τραυματισμένου" μηχανισμού

Και το κυριότερο

- Η παρουσίαση ενός εκλογικού αποτελέσματος απολύτως αδιάβλητου και αποδεκτού απ' όλους τους εμπλεκόμενους αλλά και από την κοινωνία και τον τύπο.

Κανένα αποτέλεσμα δεν φαίνεται να τίθεται εν αμφιβόλω από καμία πλευρά και τίποτε δεν σκιάζει την αίσθηση της επιτυχίας.

Προκειμένου να αποτιμηθεί με δικαιοσύνη το έργο πρέπει οπωσδήποτε πλην των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων να ληφθούν υπόψη δύο ακόμη άξονες, αυτός του χρόνου και αυτός του κόστους. Το χαμηλό κόστος σε συνάρτηση με τους εντυπωσιακά στενούς χρόνους υλοποίησης αποδεικνύουν, μεταξύ άλλων,

εξαιρετική οργάνωση και υψηλά επίπεδα συνεργασίας. Το δεύτερο ιδιαίτερα δύσκολο για έναν υπό ίδρυση φορέα.

Θα ήταν ελλιπής η παρούσα ανάλυση εάν δεν τοποθετούσε το έργο στην πραγματική του διάσταση σε σχέση με μια αλληλουχία έργων κοινωνικής και πολιτικής σημασίας στη φιλοσοφία του ανοικτού λογισμικού. Είναι πασιφανής η συγγενείά του και η συνάφειά του με έργα που έχουν υλοποιηθεί στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και φέρνουν τον πολίτη σε πιο πλεονεκτική θέση ως προς την εξουσία με τη χρήση της τεχνολογίας (π.χ. [Διαύγεια](#)).

Τέλος, και ίσως το σημαντικότερο, η μεγαλύτερη σημασία του έργου είναι ότι μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία ενός ευρύτερου προβληματισμού για την υιοθέτηση παρόμοιων μεθόδων σε ευρύτερη ακόμη και εθνική κλίμακα. Αποτελεί μια ζωντανή, αναμφισβήτητη απόδειξη ότι η τεχνολογία η οποία μπορεί να αλλάξει ριζικά, προς το καλύτερο και το συμφερότερο την εκλογική διαδικασία, υπάρχει. Μένει λοιπόν μόνον η βούληση του κράτους. Ο πολίτης, μετά από την επιτυχία αυτού του εγχειρήματος μπορεί να κατανοήσει, να κρίνει ότι το ζητούμενο είναι αποδεδειγμένα ρεαλιστικό και άρα έχει κάθε λόγο να απαιτήσει.